

รหัสโครงการ	RDG5240055		
ชื่อโครงการ	โครงการการบริหารทรัพยากรร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี		
ชื่อนักวิจัย	นายทานตะวัน	แก้วเขตการ	หัวหน้าโครงการ / สถาบันพัฒนาสยาม
	นายหาญชัย	ทีฆธนานนท์	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ / นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี
	นายไพโรจน์	สุจินดา	ที่ปรึกษา / สถาบันพัฒนาสยาม
	รศ.ดร. กาญจนี	กังวานพรศิริ	นักวิจัย / สถาบันพัฒนาสยาม
	นายชนชัย	ตันติพงศ์	นักวิจัย / การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
	นายสรรเพชญ	พลฤกษ์รัตนนท์	นักวิจัย / การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
	นายอัศววิทย์	หมื่นกุล	นักวิจัย / องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี
	นายวิษณุ	จิ่งวาม	นักวิจัย / องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี
	นางสาวพิชญภาพร	จำปาทอง	ผู้ช่วยนักวิจัย / สถาบันพัฒนาสยาม
ระยะเวลาโครงการ	กันยายน 2552 – กันยายน 2554		

บทคัดย่อ

จากสภาพปัญหาของจังหวัดอุดรธานีที่มักประสบปัญหาน้ำแล้งในทุก ๆ ปี โดยมีสาเหตุหลักมาจากแหล่งน้ำหลักทั้งแหล่งน้ำธรรมชาติ และแหล่งน้ำชลประทานในพื้นที่มีอยู่ในปัจจุบันมีจำกัด มีสภาพทรุดโทรม หรือพื้นที่ที่เคยเป็นแหล่งน้ำเดิมถูกขุดลึกลง ทำให้ไม่สามารถกักเก็บน้ำในช่วงฤดูฝนไว้ได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเนื่องมาจนถึงฤดูแล้ง ดังนั้นเพื่อให้ปริมาณน้ำมีใช้ตลอดทั้งปีจึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการปรับปรุงสภาพแหล่งน้ำในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีให้สามารถกักเก็บน้ำได้เพิ่มขึ้น แต่ด้วยงบประมาณที่มีจำกัดของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทำให้ไม่สามารถที่จะปรับปรุงแหล่งน้ำได้ หรือการที่จะรองงบประมาณจากหน่วยงานส่วนกลางของภาครัฐ ก็อาจจะเป็นไปได้ยาก เพื่อให้เกิดแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมในพื้นที่ ทางคณะนักวิจัยได้นำการบริหารทรัพยากรร่วมกัน (Cooperative Resources Management : CRM) ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในต่างประเทศมาทดลองใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในรูปของงานวิจัย โดยวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อนำแนวคิดการบริหารทรัพยากรร่วมกันมาใช้แก้ปัญหาเรื่องน้ำแล้ง เพื่อพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนเพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการทำงานร่วมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คณะนักวิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยและพัฒนาโดยใช้วิธีการบริหารทรัพยากรร่วมกัน (Cooperative Resources Management : CRM) ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยขอบเขตของพื้นที่ศึกษาโครงการจะครอบคลุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 36 แห่ง ใน 4 อำเภอ คือ อำเภอบ้านดุง อำเภอกุมภวาปี อำเภอไชยวาน และอำเภอประจักษ์ศิลปาคม ซึ่งตลอดระยะเวลาการวิจัยในช่วง 2 ปี ทางคณะนักวิจัยสามารถสังเคราะห์วิธีการบริหารทรัพยากรร่วมกันที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยในการนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาน้ำจังหวัดอุดรธานีโดยพบว่า รูปแบบของการดำเนินงานในลักษณะนี้มีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากมีรูปแบบคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมของประเทศไทยในแง่ของการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเกิดจากการประสานความร่วมมือกันทั้งจากบุคคลระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากความร่วมมือกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนในพื้นที่ รวมถึงความร่วมมือกันระหว่างส่วนราชการกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งทางคณะนักวิจัยได้เรียกรูปแบบความร่วมมือนี้ว่ามิติกระบวนการทำงานร่วมกันของ อปท. ตามแนวทางการบริหารทรัพยากรร่วมกัน

จากผลการศึกษาในแง่ของการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร และขีดความสามารถของการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าขีดความสามารถของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นสามารถเพิ่มขึ้นได้อย่างชัดเจน หากได้รับโอกาสในการทำงานแม้ว่างานประเภทนั้นไม่ได้เป็นไปตามสาขาวิชาชีพที่ถนัด อีกทั้งในส่วนของการดำเนินงานของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น พบว่าการดำเนินงานในรูปแบบของคณะทำงาน / คณะกรรมการ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามโครงการนั้น ในรูปแบบข้ามภารกิจความรับผิดชอบ (Cross Functional) มีความยืดหยุ่นและคล่องตัวมากกว่าการดำเนินงานในรูปแบบปรกติที่ดำเนินการตามภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบ (Line Functional)

ในส่วน of ความร่วมมือกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่นำมาใช้ในโครงการวิจัยนี้จะเป็นในส่วน of ความร่วมมือในรูปแบบของเครื่องจักร-น้ำมัน (อบจ. รับผิดชอบด้านเครื่องจักร และในส่วน of น้ำมัน อบจ. จะสนับสนุนงบประมาณร้อยละ 70 และ อปท. รับผิดชอบร้อยละ 30) ซึ่งเป็นการร่วมมือกันโดยไม่ได้เปลี่ยนแปลงบทบาท ภารกิจของ อปท. แต่ละส่วนเลย ทั้งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามกฎหมาย ซึ่งยังคงมีอิสระในการปกครอง และยังมีอิสระในเรื่องของการเบิกจ่ายงบประมาณ ซึ่งถือได้ว่าการร่วมมือกันลักษณะนี้เป็นเรื่องใหม่ และไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในกฎหมาย แต่สามารถปฏิบัติได้และให้ผลสำเร็จได้จริง นอกเหนือจากนี้คณะนักวิจัยยังพบว่า การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ เนื่องจากเจ้าของพื้นที่ และผู้ใช้ทรัพยากรมีความเข้าใจในพื้นที่มากกว่า และจะส่งผลต่อการพัฒนาแหล่งน้ำในระยะยาวเพื่อการยั่งยืน อีกทั้งในมิติของการลงทุนยังพบว่า การบริหารทรัพยากรร่วมกันสามารถทำให้ลดการสิ้นเปลืองด้านงบประมาณต่อการพัฒนาปรับปรุงแหล่งน้ำในพื้นที่ต้นแบบทั้ง 4 พื้นที่ อยู่ในช่วงประมาณ 1,200,00 – 6,800,000 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 40 – 75 โดยพบว่า การพัฒนา / ปรับปรุงแหล่งน้ำประเภทอ่างเก็บน้ำสามารถลดการสิ้นเปลืองได้มากกว่าประเภทพัฒนา / ขุดลอกแหล่งน้ำ คู คลอง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในส่วนของปริมาณน้ำที่กักเก็บได้เพิ่มขึ้นนั้นพบว่า ปริมาณการกักเก็บใหม่เพิ่มขึ้นอยู่ในช่วงประมาณ 92,000 – 760,000 ลบ.ม. หรือคิดเป็นร้อยละ 41 – 2,300 โดยสาเหตุที่เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากในกรณีของการพัฒนาแหล่งน้ำประเภทอ่างเก็บน้ำนั้น เนื่องจากได้นำดินที่ได้จากการขุดขึ้นเพื่อเพิ่มปริมาณอ่างเก็บน้ำเดิม มาสร้างคันกันน้ำ จนทำให้เกิดแหล่งน้ำใหม่เกิดขึ้น ส่งผลให้ปริมาณน้ำในภาพรวมเพิ่มสูงขึ้นเช่นเดียวกัน ซึ่งทำให้คณะนักวิจัยพบว่า การดำเนินงานในลักษณะโครงการบริหารทรัพยากรร่วมกันนั้น ยังให้เกิดผลประโยชน์ไม่

เพียงจากการดำเนินการตามเป้าประสงค์เดิม (การขุดลอกแหล่งน้ำเดิม) แต่กลับจะทำให้สามารถเกิดแหล่งน้ำใหม่เพิ่มขึ้นได้อีก สิ่งที่ทำให้การดำเนินงานในลักษณะของการบริหารทรัพยากรร่วมกันเกิดผลประโยชน์ต่อประชาชนได้มากกว่าการดำเนินการในรูปแบบของการจัดซื้อจัดจ้าง เพราะว่าการดำเนินงานในลักษณะนี้มี ความยืดหยุ่นในการดำเนินโครงการสูง รวมถึงการที่มีเป้าหมายที่ประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่นั่นเอง

จากผลการศึกษาที่ได้กล่าวมาข้างต้น คณะนักวิจัยได้ถอดองค์ความรู้ทั้งหมดเป็นข้อมูลใน 4 ส่วน คือ มิติกระบวนการทำงานร่วมกันของ อปท. ตามแนวทางการบริหารทรัพยากรร่วมกัน, แผนภูมิการขับเคลื่อนโครงการ, กระบวนการดำเนินงานโครงการบริหารทรัพยากรร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี และแผนปฏิบัติการตามยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี ผลการดำเนินงานทั้งในส่วนของข้อมูลแหล่งน้ำที่เพิ่มมากขึ้น ปริมาณน้ำที่เพิ่มขึ้น และการลดภาระค่าใช้จ่ายเมื่อดำเนินงานโครงการ บทร. อุดรธานี รวมถึงได้สรุปปัจจัยที่สำคัญ และปัจจัยด้านฐานข้อมูล / องค์ความรู้ที่ส่งผลให้การบริหารทรัพยากรประสบผลสำเร็จ

ผลการวิจัยของโครงการนี้อาจจะสรุปในเบื้องต้นได้ว่า การบริหารทรัพยากรร่วมกันเป็นอีกหนึ่งวิธีการที่เหมาะสมที่จะนำมาให้เกิดความร่วมมือกัน เพิ่มความเข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และทำให้เกิดความมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนทั้ง ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐ อีกทั้งยังอาจจะเป็นหนึ่งในวิธีการที่ทำให้วัฒนธรรมที่ดีงามในแง่ของการร่วมมือกัน ความสามัคคี ความเสียสละ การช่วยเหลือเกื้อกูลยังคงอยู่ต่อไปในสังคมไทย

คำสำคัญ : โครงการการบริหารทรัพยากรร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี, การบริหารทรัพยากรร่วมกัน, โครงการ บทร. อุดรธานี

Abstract

From the water problems of Udon Thani province that are experiencing drought every year, which the main causes is due to both main natural and irrigation water resources in this area at present are scantily, dilapidated or the area that use to be primary water resources has been encroached and can not store water during the rainy season. This problems have continuously impact until dry season, in order to provide water throughout the year, therefore, we must improve water resources conditions in the area of Udon Thani province to increase water retention, but with the limited budgets of the Local administration organizations make them can not improve their water resources or waiting for budgets from the central government is may be difficult. To achieve optimal solutions in the area, the research team have brought Cooperative Resources Management (CRM) which is the Knowledge that has been widely recognized internationally, trial to solve this problems in the form of research. The purpose of this research was to apply the concept of CRM to solve the water drought problems to develop capacities of the Local administration organizations and their personnels and to foster cooperation and collaboration of them.

The research team have conducted research and developed using CRM which is a participatory Action Research (PAR). The scope of the research project area will be covered a total of 36 Local administration organizations in 4 districts of Udon Thani, including Bandung, Kumphawapi, Chaiwan and Prachaksinlapakhom district. During two years of Research, research team could synthesized the appropriate cooperative resources management way for Thailand to solve water problems of Udon Thani and found that this operation format is especially suitable because this format is similar to the culture of Thailand in terms of assistance which is the result of the collaboration not only between personnels of Local administration organizations or between Local administration organizations and other Local administration organizations but also Local administration organizations and the people in the area, including the collaboration between government agencies and Local administration organizations. The research team have called this form of cooperate that the dimension of the collaborative process of Local administration organizations guided by the Cooperative Resources Management.

From research results in terms of the capacities development of the personnels of Local government organizations and their operations found that capacities of their personnels can be increased as well if they get a chance to work. Although that job is not their dominant professional way, furthermore, the operation of each Local government organizations the research results found that the operations in form of working group / committee whose responsible for the project (Cross Functional) is more flexible and streamlined than normal operation form which perform by the mission responsibilities (Line Functional)

In aspect of the collaboration of the Local government organizations which have been used in this Research project, is the collaboration in form of machine – oil (Provincial administrative organization responsible for machine and Local Udon thani Province Organization will support 70% and local government organizations will support 30% of budget) which is the collaboration that did not change their duties and every part of missions of Local government organizations. Local government organizations still have duties under the law, remain independent government and still have the freedom of spending their budgets, which can be considered as new and has not been defined in law but it is practical and actual results achieved. Moreover, the research team found that the participation of civil society is crucial to the development of water resources because the owner of the area and resources users are better understand the condition of the area , which will contribute to the development of sustainable water resources in the long run. In addition, in the dimensions of the investment was found that Cooperative Resources Management can result in reduce wastage of budgets to improve water resources in 4 areas primitive model between the range approximately 1,200,000 – 6,800,000 Baht or 40 – 75 % and found that the develop/improve water resource category : reservoir can reduce wastage budget more than develop Water Resource/canal. And when consider the volume of water storage, we found that the Volume of new storage are increase about 92,000 – 760,000 cubic meters or 41 – 2,300 % The huge increase in the ease of developing reservoir cause by using the digging soil to build the dam that can make new water resource and increase total water volume. So that CRM can contribute to the people than using the method of hire and purchase, because CRM is more flexible and have purpose for more interest and participation of the people in the area.

From the results of the research mentioned above, the research team have divided all knowledge into four parts that is the collaborative process dimension of Local government organizations guided by the Cooperative Resources Management, Driving the project Chart, the operation of the Cooperative Resources Management to solve the water problems of Udon Thani process and strategic action plan guided by the Cooperative Resources Management to solve the water problems of Udon Thani. The result of the work in water resource data and volume that are increasing and reducing when conducted project by Udon thani Local Government Organization. Moreover, the research team summarized the important factors and database / knowledge factors which contribute to resources management success.

This research results may be initial summarized that the Cooperative Resources Management is another appropriate approach to bring about collaboration, Strengthening the Local government organizations and make the participation in all sectors of people, Local government organizations and government agencies. Furthermore, it also may be one of the methods that make the excellent cultural life in terms of cooperation, unity, sacrifice and assistance still remain in Thai society

Key Words : Cooperative Resources Management For Water Problem Solving of Udon thani Local Administration Organization, Cooperative Resources Management, Udon thani Local Administration Organization.